

STEDSANALYSE

Masteroppgave i arkitektur

VILLA NYHEIM

FORTID - NÅTID - FRAMTID

Solveig Bergstrøm

Høst 2012

Veiledere: Eir Grytli og Dag Nilsen

INNHALDSFORTEGNELSE

Innholdsfortegnelse	2
Intro	2
Plassering	3
Sunndal	4
Gjøra	6
Villa Nyheim	22
Vær og klima	29
Natur	32
Dovrefjell - Sunndalsfjella Nasjonalpark	34
Næringsliv i nærområdet	36
Infrastruktur og avstander	38
Turmuligheter	40
Hytter og turstier rundt Nyheim	41
Kilder	42

INTRO

Stedsanalysen skal gi et bilde av stedet og en forståelse av hvordan det forholder seg til omgivelsene. Analysere koblinger til nærområder, næringsliv infrastruktur og byer i nærheten. Stedsanalysen inneholder også en fotobeskrivelse av bygda Gjøra og en enkel stedsanalyse av Villa Nyheim.

PLASSERING

Engelskvillaen Nyheim ligger i Sunndal kommune på Nordmøre i Møre og Romsdal. Sunndal er den sørøstligste kommunen på Nordmøre og grenser til Oppdal kommune i Sør-Trøndelag i vest. Nyheim ligger på Gjøra, som er det første tettstedet du møter

når du har passert fylkesgrensa fra Sør-Trøndelag. I sør grenser kommunen til Oppland fylke og Lesja kommune. Stedets byggeskikk er derfor preget av impulser fra både Trøndelag, Gudbrandsdalen og fra nordvestlandet.

SUNNDAL

Sunndal kommune ligger lengst sør-øst på Nordmøre i Møre og Romsdal. Kommunesenteret er Sunndalsøra, som ligger ved enden av Sunndalsfjorden. På Sunndalsøra ligger kommunens ungdomsskole og videregående skole.

Kommunen hadde 7289 innbyggere i 2010, 4159 av disse bodde på Sunndalsøra. Etter 1970 har folketallet hatt en liten tilbakegang.¹

Sunndal er en typisk industrikommune. Kommunens mange vassdrag gjør at forholdene ligger godt til rette for vannkraftproduksjon og dermed kraftkrevende industri. Hydro Aluminium Sunndal opptar store deler av arealet på Sunndalsøra nærmest fjorden og er den største arbeidsplassen i kommunen. Det er bygd nytt produksjonsanlegg for primæraluminium, som er Europas største av sitt slag.² 50% av arbeidsstokken i kommunen jobber innenfor sekundærnæringa: industri, kraft og bygg/anlegg.

Sunndal har et dramatisk landskap og er kjent for sin flotte natur, spektakulære daler, høye fjell og lakseelva Driva. Det største fjellet er Storskrynten, 1985 moh.³ Men det mest spesielle er Stokalkinn, som med sine 1880 moh. er Nord-Europas høyeste fjell rett opp fra havnivå.⁴

Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ligger i den

- 1 Thorsnæs, 2011
- 2 Thorsnæs, 2011
- 3 Thorsnæs, 2011
- 4 Sunndal, 2012

sørøstlige delen av kommunen. Trollheimen ligger i den nordøstlige delen av kommunen. Begge steder finnes det et omfattende nettverk av turistforeningshytter og merkede turstier. Ved siden av industri er jordbruk den dominerende næringen.⁵ Men turisme og reiseliv er også viktige næringsveier i kommunen.

Sunndalsøra. Aluminiumverket på øra til venstre. Sentrum ligger innenfor verket.

- 5 Thorsnæs, 2011

GJØRA

Gjøra ligger lengst øst i Sunndalen, der sideelva Grøvu renner ut i Driva. Mot vest åpner dalen seg nedover mot fjorden og Sunndalsøra, mot øst ligger Gråura og Oppdal. Bygda Gjøra, som ligger 200 moh.¹, har omlag 260 innbyggere. Stedet ligger like langt fra Oppdal som det ligger fra kommunesenteret Sunndalsøra, ca 3 mil. Stedet er også inngang til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og området Fjellgardene. I fjelldalene sør for Gjøra finnes det flere turistforeningshytter og flere hundre private hytter.

Det er ei bygd med et stort engasjement for nærområdet og stedet. Gjøra Bygdeutvikling er en aktiv pådriver for at Gjøra skal være ei livskraftig bygd. Et godt eksempel på arbeidet og engasjementet er Sunndalsporten, et nybygg tegnet av arkitekt Kjell Kosberg, som ligger like ved avkjøringa inn til Gjøra langs riksvei 70. Bygningen inneholder matbutikk og frisørsalong i tillegg til Sunndal nasjonalparksenter og en kaffekrok med dagens aviser og blader utlånt fra biblioteket. Sunndalsporten sto ferdig i juli 2011.

På Gjøra finnes i tillegg Malurten barnehage og Gjøra barneskole, som ligger tett ved idrettsplassen. Her er det mulig å gå på skøyter på kunstis vinterstid. Bygdas egen kirke, Gjøra kapell, huser gudstjenester og høytider og fungerer i tillegg som konsertlokale. Kirken ble til på initiativ fra bygdefolket og ble tegnet av Johan Meyer. Bygningen var ferdig i 1935, allerede før arkitekten hadde levert de siste tegningene.

Elva Driva starter på Dovrefjell, renner gjennom Oppdal og har sitt utløp på Sunndalsøra.² Den er kjent for et meget godt laksefiske og som en av de ypperste i Europa for sjø-ørretfiske. Helt siden 1820-årene har fiskere fra hele verden strømmet til elva. Laksefiske er derfor svært viktig for Gjøra, og både Gjøra Camping og Nyheim drives med utgangspunkt i laksefisket og andre opplevelser naturen i nærområdet har å by på. Det kommer fortsatt mange turister for å fiske i sesongen, og de blir gjerne i bygda over lengre tid.

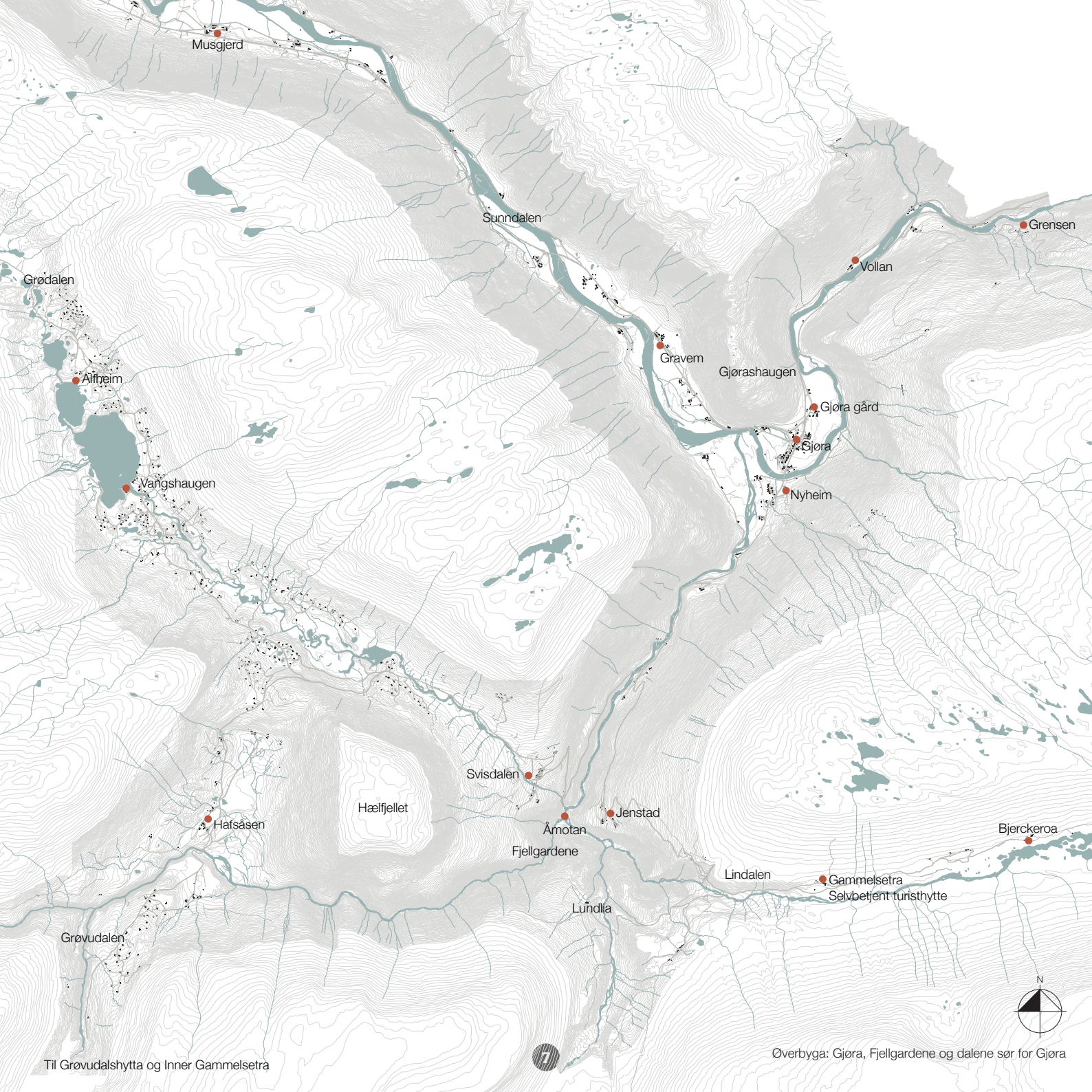
Hvert år, en helg i juli arrangeres sommerfestivalen Gjæra Gjøra. Nyheim er et svært sentralt sted under festivalen. På plena blir det satt opp telt og scene, det er servering både inne og ute og det er konserter på kveldstid. Festivalen lager mye liv i bygda, med blant annet konserter, foredrag, turer og motbakkeløp.

1

Gjøra (Møre og Romsdal), 2012

2

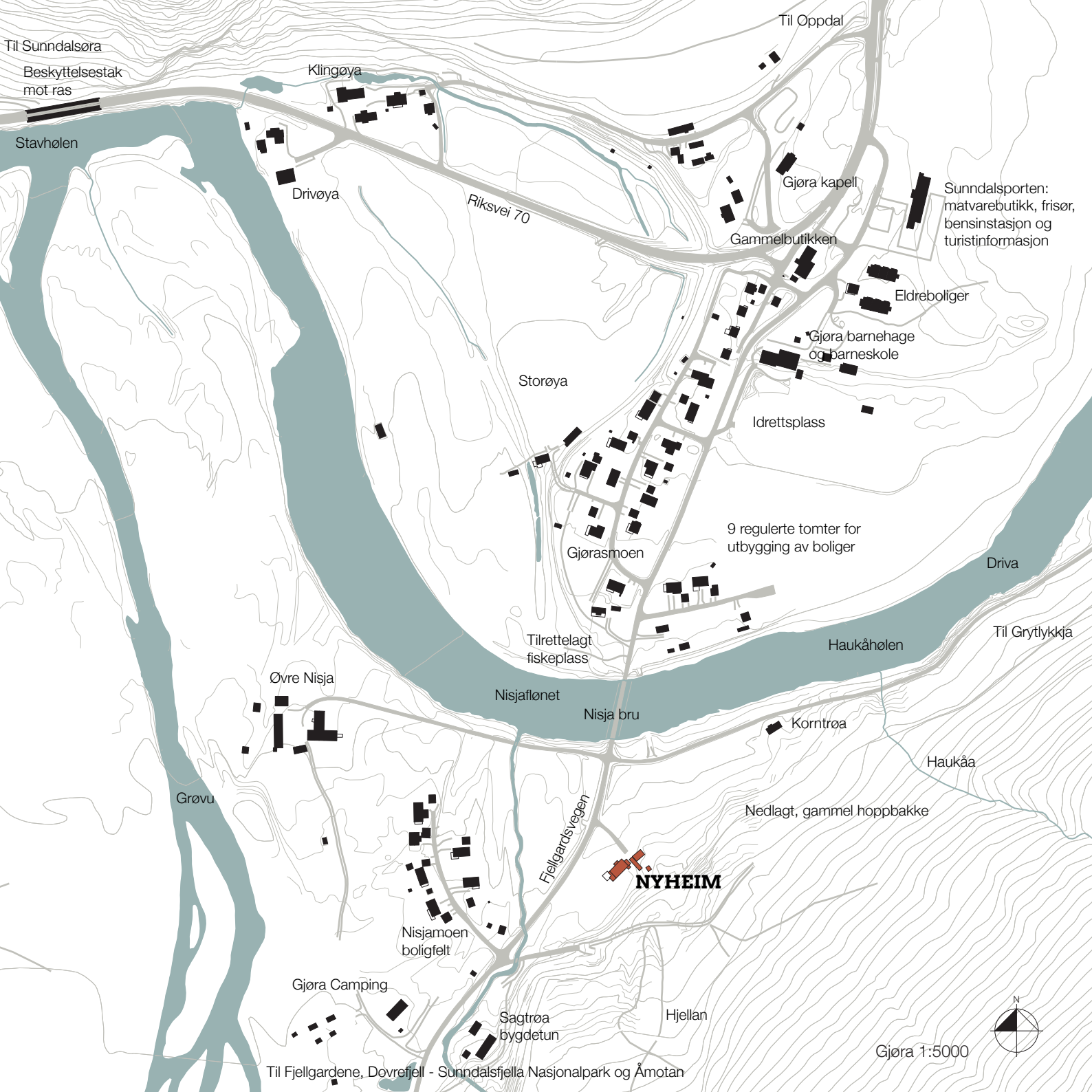
Driva, 2012

Til Grøvdalshytta og Inner Gammelsetra

Øverbygga: Gjøra, Fjellgardene og dalene sør for Gjøra

Til Sunndalsøra

Beskyttelsestak
mot ras

Stavholen

Klingøya

Drivøya

Riksvei 70

Til Oppdal

Gjora kapell

Gammelbutikken

Sunndalsporten:
matvarebutikk, frisør,
bensinstasjon og
turistinformasjon

Eldreboliger

Gjora barnehage
og barneskole

Idrettsplass

Storøya

Gjorasmoen

9 regulerte tomter for
utbygging av boliger

Driva

Til Grytlykkja

Haukåhølen

Tilrettelagt
fiskeplass

Nisjaflønet

Nisja bru

Øvre Nisja

Grøvu

Korntrøa

Haukåa

Nedlagt, gammel hoppbakke

Nisjamoen
boligfelt

Gjora Camping

Sagtrøa
bygdetun

Hjellan

NYHEIM

Til Fjellgardene, Dovrefjell - Sunndalsfjella Nasjonalpark og Åmotan

Gjora 1:5000

NEDOVER SUNNDALEN FRA GJØRA

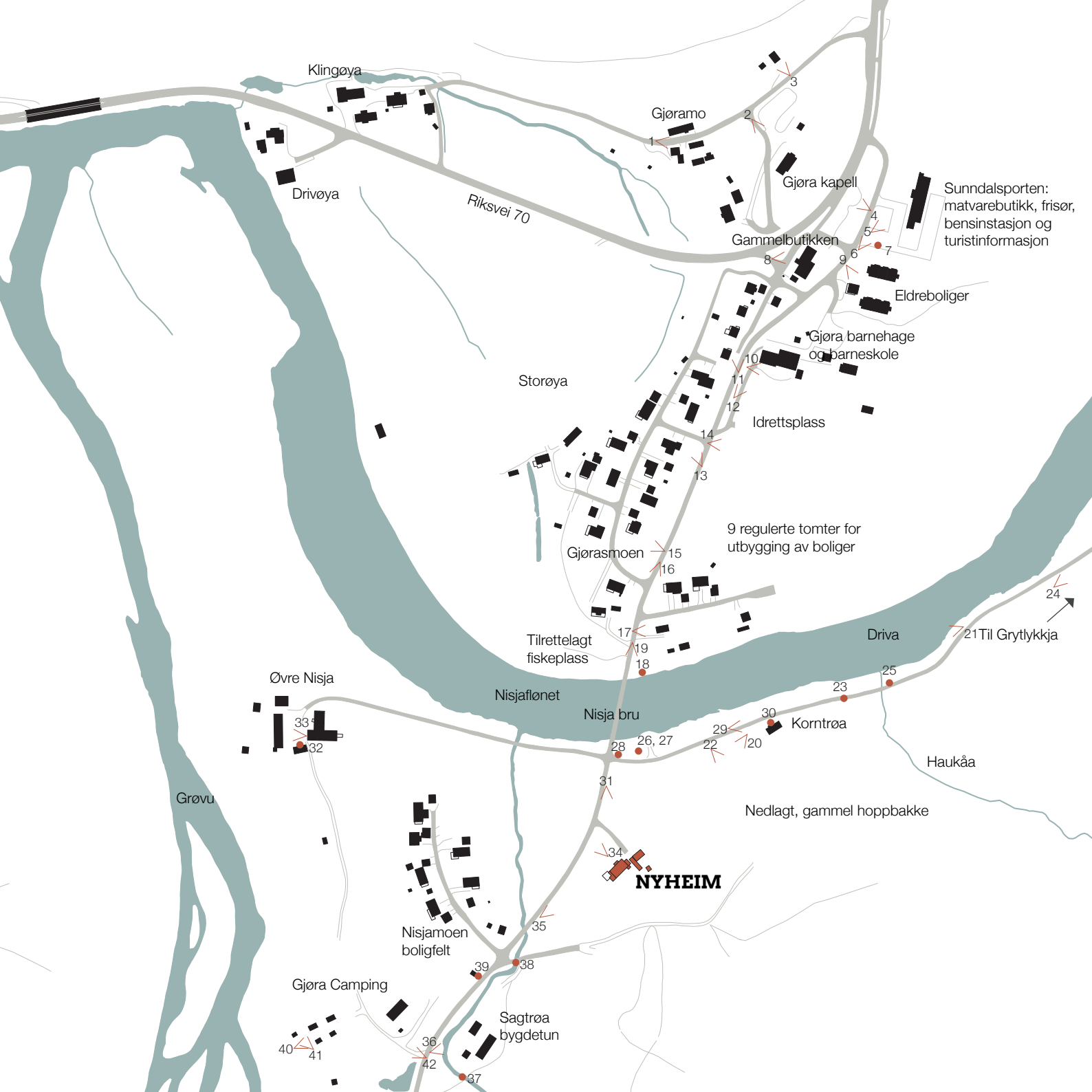

1 Gjøra camping
2 Nisjamoen boligfelt
3 Øvre Nisja

4 Grøvu
5 Gravem
6 Drivøya

7 Driva
8 Nyheim
9 Nisja bru

10 Fjellgardsvegen
11 Riksvei 70

Klingøya

Drivøya

Riksvei 70

Gjoramo

Gjora kapell

Sunddalsporten:
matvarebutikk, frisør,
bensinstasjon og
turistinformasjon

Gammelbutikken

Eldreboliger

Gjora barnehage
og barneskole

Storøya

Idrettsplass

9 regulerte tomter for
utbygging av boliger

Gjorasmoen

Tilrettelagt
fiskeplass

Driva

21 Til Grytlykkja

Øvre Nisja

Nisjaflønet

Nisja bru

Haukåa

Grøvu

Nedlagt, gammel hoppbakke

NYHEIM

Nisjamoen
boligfelt

Gjora Camping

Sagtrøa
bygdetun

40 41

36 42

37

24

25

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

21

23

30

22

26, 27

28

31

34

35

39

38

29

20

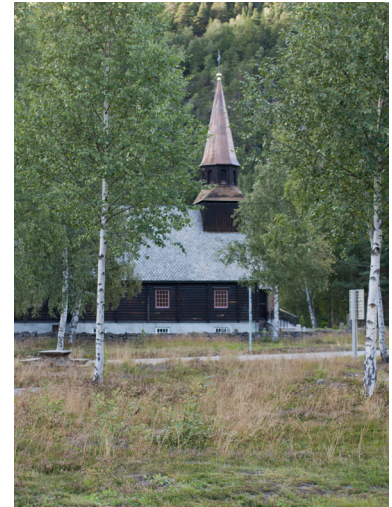
1: Hus på Gjøramo.

2: Gjøra kapell sett fra nord. Bygget i 1935 etter tegninger av arkitekt Johan Meyer.

2: Hytte, Bakkely, i bakken overfor Gjøra kapell.

4: Gjøra kapell sett fra Sunndalsporten. Veien foran kapellet er riksvei 70.

5: Sunndalsporten. Tegnet av arkitekt Kjell Kosberg. Sto ferdig i 2011 og offisielt åpnet på Gjæra Gjæra 14. juli samme år.

6: Sunndalsporten og skiltet for bensinstasjonen.

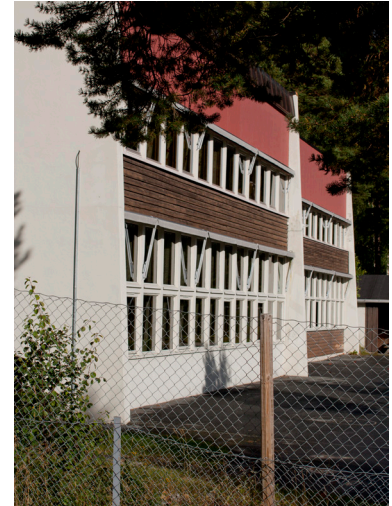
7: Bensin- og dieselpumpene er plassert inne i et skur. Veien til høyre, Fjellgardsvegen, går innover Gjørasmoen.

8: Gammelbutikken som ble nedlagt da Sunndalsporten ble bygget. Både butikken og frisøren har flyttet og bygningen står nå tom.

9: Omsorgsboligene på Gjørasmoen, mellom Sunndalsporten og butikken. To rekker med fire boenheter hver.

10: Gjører skole, bygget rundt 1965.

11: Bolighus på Gjørasmoen.

12: Gjører skole.

13: Bolighus på Gjørasmoen.

14: Idrettsplassen ved skolen. Her legges det skøyteis om vinteren.

15: Gjørasmoen boligfelt. God plass mellom husene.

16: Fjellgardsvegen mot Driva. Innkjøring til boligfeltet ved lyktestolpen.

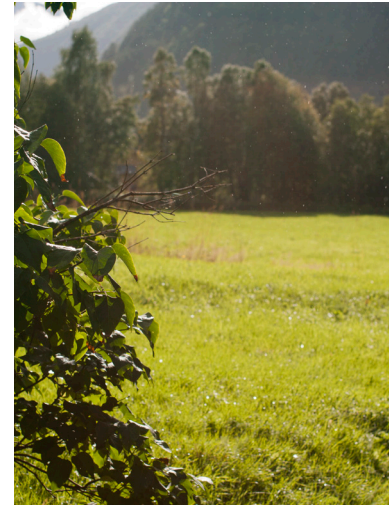
17: Bruset ved Driva. Lite småbruk som i dag brukes som fritidsbolig. Vinduene har samme utforming som på Nyheim, det samme har stikkåsene. Byggeår ca 1918.¹

18: Det gamle brukaret til den første Nisja bru. Brua ble bygget i 1918 og revet i 1968, da dagens bru ble bygget.

19: Nisja bru. Skilt til matservering på Nyheim og overnatting på Gjøre camping. Til høyre er det rasteplass og tilrettelagt fiskeplass for fiske i Nisjaflønet i Driva.

20: Enga mellom Korntrøa og Nyheim.

1

Seljedal, 1965

21: Driva sett fra veien mellom Korntrøa og Grytlykkja. Nisja bru over elva. Låven på Øvre Nisja kan skimtes i bakgrunnen.

22: Det ser ut til at det er lenge siden hoppbakken mellom Nyheim og Korntrøa var i bruk .

23: Ferist av det gamle slaget på vegen mellom Korntrøa og Grytlykkja.

24: Grytlykkja. Brukes i dag som fritidsbolig.

25: Skilt langs veien som markerer fiskeplassen Haukohølen.

26: En gammel båt (ei glassfibereike?) ligger med bunnen i været ved Nisja bru. Ser ut til å ha ligget en stund.

27: Det gamle skiltet til campingen ligger veltet ved båten fra bilde 26.

28: Skilt ved Nisja bru som markerer hvor fiskekort for Nisja gjelder.

29: Korntrøa (Bruhagen). Huset var bebodd helt fram til for ikke mange år siden. Byggeår ca 1916¹. Huset er i dag fritidsbolig. Huset har vann på kjøkkenet og fortsatt utedo. Huset er bygget i samme stil som Nyheim, med blant annet torams vinduer og utskårne stikkåser.

30: Inngangspartiet på Korntrøa.

31: Nyheim sett fra Fjellgardsvegen ved Nisja bru. Tidligere gikk veien mer på skrå til venstre i bildekanten.

32: Stabburene på Øvre Nisja. De er nå restaurert med midler fra Kulturminnefondet. Det ene stabburet har en vindfløy med årstall 1720.

¹ Seljedal, 1965

33: Våningshuset på Øvre Nisja. Her bor den ene av Villa Nyheims eiere, Endre Nisja.

34: Utsikten fra trappa på Nyheim.

35: Nyheim sett sørfra på Fjellgardsvegen. Bak hovedhuset sees eldhuset og ishuset.

36: Sagtrøa bygdetun. Husene er flyttet hit fra ulike steder i Sunndalen. Fra venstre låve/fjøs, våningshus og stabbur. Våningshuset inneholder rester av en gammel røykovnsstue. Huset er bygd på og om i flere omganger. Har fungert som nasjonalparksenter, men dette er nå flyttet til Sunndalsporten. Framtidig bruk sees i sammenheng med Nyheim og campingplassen.

37: Bru over bekken som renner nedover dalssida ved Sagtrøa.

38: Bru over bekken som renner mellom veien og Sagtrøa.

39: Skur i veikanten huser bygdas tråkkemaskin for vinterens skiløyper.

40: Hytteområdet på Gjora camping. Campingplassen har fire hytter til leie. De to på venstre side har innlagt vann og bad med toalett og dusj. De to hyttene til høyre er mindre og har ikke innlagt vann.

41: Gammel hytte på campingplassen. Brukes trolig som lager.

42: Innkjøringa til campingplassen. Til høyre, skjult bak trærne ligger servicebygget med resepsjon, kjøkken, dusj og toaletter. Til venstre for veien ligger plassen for teltere og campingvogner og -biler. Hyttene i bakgrunnen.

VILLA NYHEIM

Villa Nyheim ligger tilbaketrukket fra veien. Fra husets framside er det utsikt mot Klingfjellet og fjellene nedover Sunndalen. Mellom trærne kan man også skimte Driva. Utsikten er flott, og det er vakkert å se den skifte mellom glitrende grønn i sola, mystisk grå i tåkete regnvær og guloransje høstfarger.

Plasseringen er ikke tilfeldig fra engelskmennenes side. Her var det sentralt og de hadde sol, utsyn og kort vei til elva.

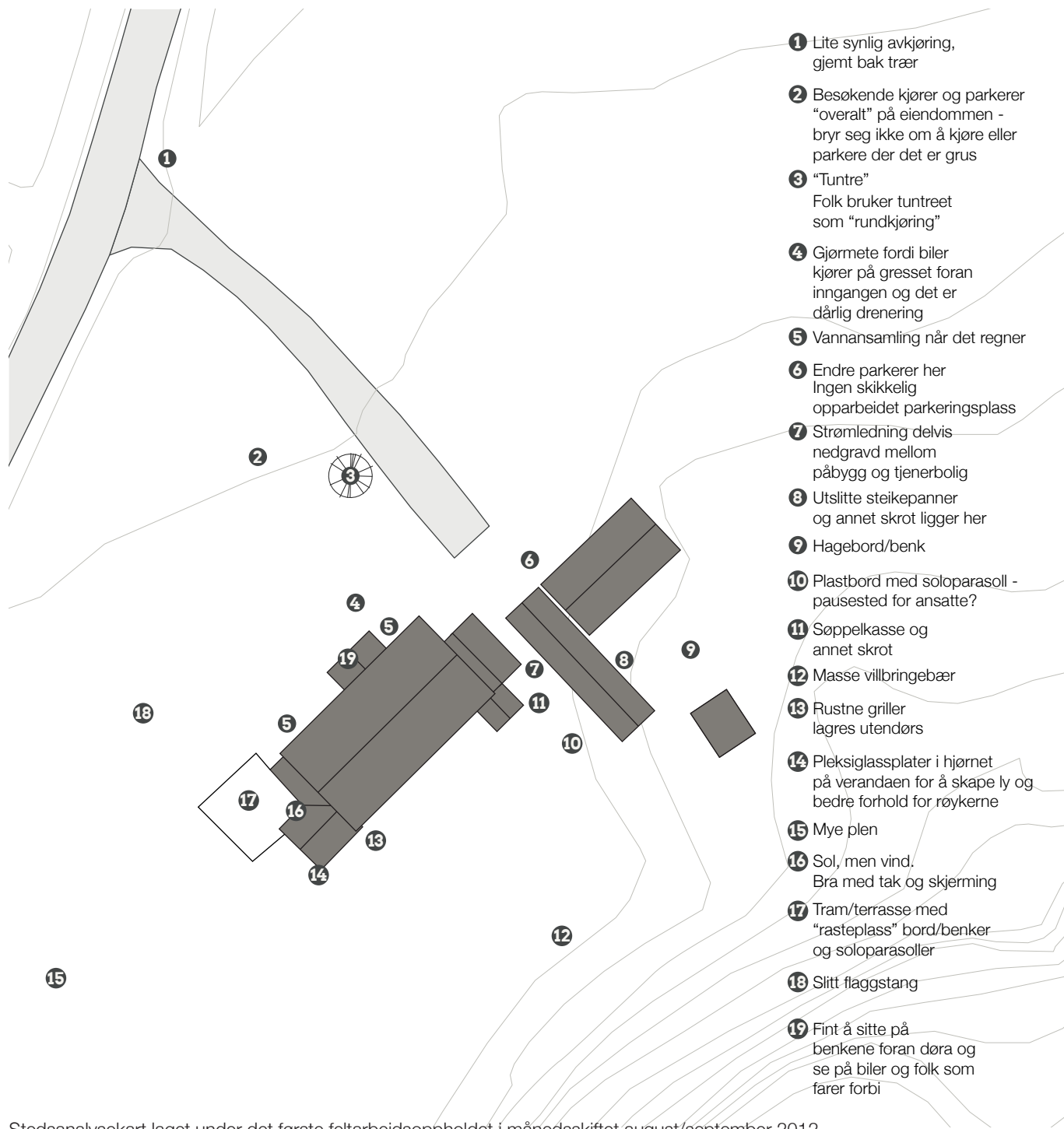
Verandaen ligger mot sørvest, på husets solside. Rundt huset er det plen på tre sider. Mot nordøst er ligger uthusene og her er det trær som skjærer mot eiendommen Korntrøa. Veien som går forbi villaen er Fjellgardsvegen, som går fra Gjøre sentrum og innover til fjellgardene i dalene sør for Nyheim. Før nåværende Nisja bru ble bygget gikk veien nærmere huset. Avkjørselen og stikkveien inn til Nyheim gikk mer på skrå opp mot huset.

Det er mye fjell rundt Nyheim. Huset ligger nede i dalbunnen og fjellene rundt tar derfor mye av sollyset. Fjellet sørvest for Nyheim på andre siden av dalen tar solen tidlig om kvelden utenom midtsommeren.

På baksiden av hovedhuset er det plen der det tidligere var kjøkkenhage da engelskmennene brukte stedet. I skogkanten er det mye villebringeær. En høyspentledning går i skogkanten på baksiden. Lysløypa som prepareres om vinteren går i dag på framsiden av Nyheim. Den skal i framtida gå på

baksiden der høyspentledningene går. Her er det kort før det blir mye stigning og tett skog.

Skogen på baksiden av huset består av noen bjørketrær og mye bartrær. Skogen på nordvestre side av huset mot Fjellgardsvegen består for det meste av bjørketrær, med en einer. "Tuntreet" er et bjørketre.

Stedsanalysekart laget under det første feltarbeidsoppholdet i månedsskiftet august/september 2012.

Villa Nyheims fasade mot Fjellgardsvegen.

Baksiden av huset med verandaen til venstre. Mye plen rundt huset.

1: Utsikt gjennom rekkverket på verandaen.

2: Høstutsikt fra trappa på Nyheim. På jordet på andre siden av veien beiter sauene om høsten etter at de har kommet ned fra fjellet.

3: Nyheim en sen augustkveld.

4: Terrassen nedenfor verandaen. Plasthagebord med Solo-parasoller og tradisjonelle rasteplassbord i tre. Utsyn mot Driva.

5: Villbringebær som kanskje har vært hagebringebær på baksiden av huset i skogkanten.

6: Plenen på baksiden av huset. Her var det tidligere grønnsakshage.

7 : Bringebærbuskene i skogkanten. Huset til venstre i bildet er ishuset.

8: Skogen på baksiden av huset. Den nye lysløypa vil bli anlagt der høystpentledningene går.

9: Denne tønnå står på baksiden av huset ved kjøkkengangpåbygget.

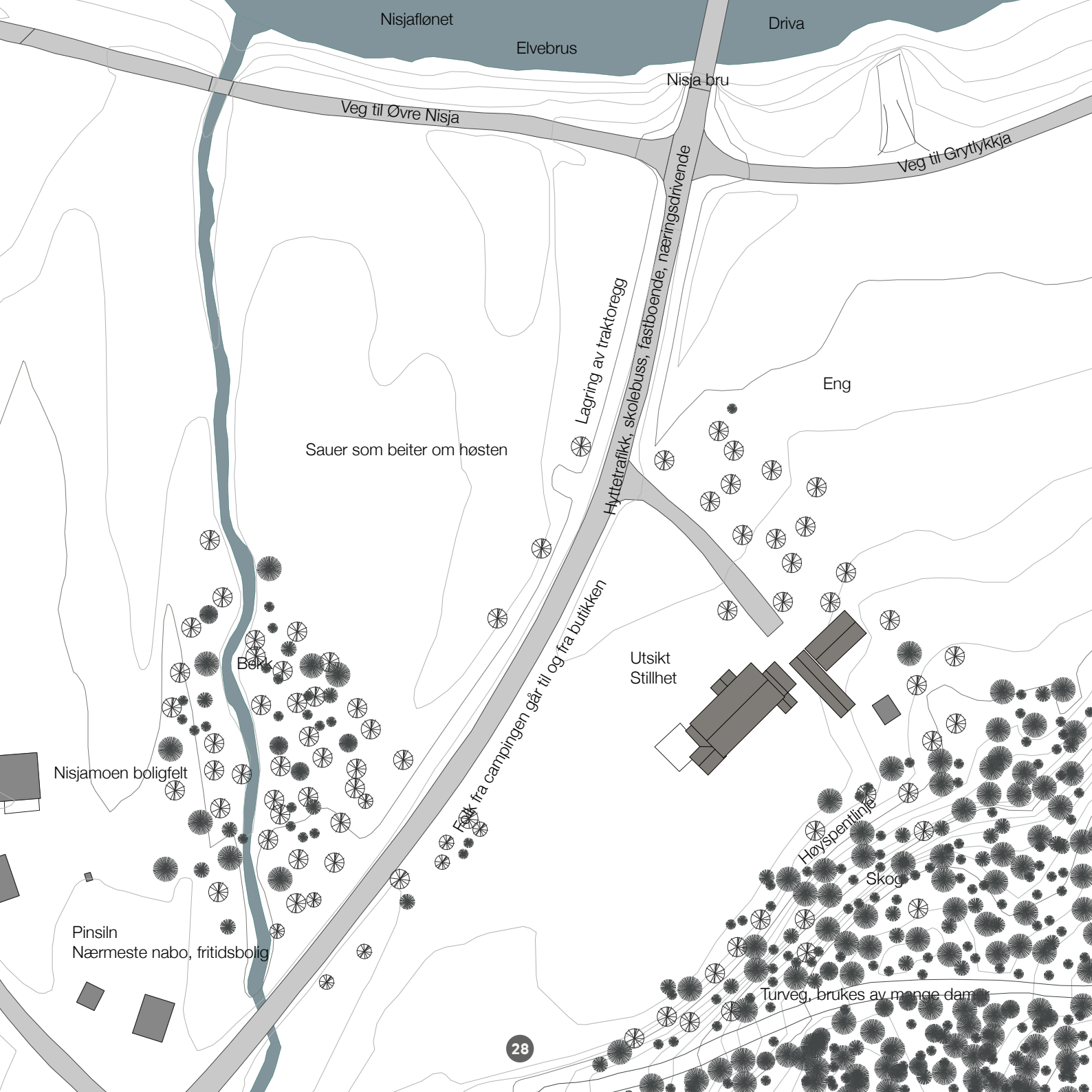
10: Sammenkveilet hageslange som ligger på bakken ved vaskeromspåbygget.

11: Teglsteiner på høykant lagt som belegning i svalgangen mellom tjenerboligen og eldhuset.

12: Laksemalerier på veggen på verandaen.

Nisjaflønet

Elvebrus

Driva

Nisja bru

Veg til Øvre Nisja

Veg til Grytlykkja

Eng

Sauer som beiter om høsten

Lagring av traktoregg

Hytte trafikk, skolebuss, fastboende, næringsdrivende

Bøk

Utsikt
Stillhet

Nisjamoen boligfelt

Pinsiln
Nærmeste nabo, fritidsbolig

Folk fra camping'en går til og fra butikken

Høyspenting

Skog

Turveg, brukes av mange dam

28

VÆR OG KLIMA

Gjøra ligger lengst inne i Sunndalen. Det finnes i dag ingen målestasjoner for værdata på Gjøra, de nærmeste er Hafsås i Grøvudalen, ca 11 km fra Nyheim, og Oppdal og Sunndalsøra, som begge ligger omtrent 3 mil fra Gjøra. Hafsås er ikke en fullstendig målestasjon, det mangler data for flere ulike målinger. Sunndalsøra ligger rett ved fjorden og har derfor et annet klima enn Gjøra. Oppdal sitt klima ligner muligens mer på klimaet på Gjøra, men ligger 400 m høyere over havet. Det er derfor vanskelig å finne gode tall og statistikker for vær og klima på Gjøra slik det er i dag. Fra 1895 til 1977 var Gjøra målestasjon i drift, drevet av familien Nisja. Jeg har derfor tatt utgangspunkt i målinger både fra den gamle stasjonen på Gjøra (målestasjon 63500 Sunndal) og målestasjonen på Hafsås. I tillegg har jeg tatt med verdier for Trondheim for å ha et sammenligningsgrunnlag som for meg er kjent.

Klimaet i Sunndalen er relativt tørt.¹ På Sunndalsøra er det gjennomsnittlig 920 mm nedbør per år, mens det på Gjøra er 740 mm. Til sammenligning har Oslo 763 mm og Trondheim 855 mm og det er vesentlig lavere enn Molde som har 1500 mm.² Hafsås hadde lavest nedbørsnormal i Sunndal kommune i perioden 1961-1990 med 675 mm.³

Målestasjonen på Sunndalsøra har flere norske varmerekorder, blant annet høyeste målte maksimumstemperatur i Norge for både februar,

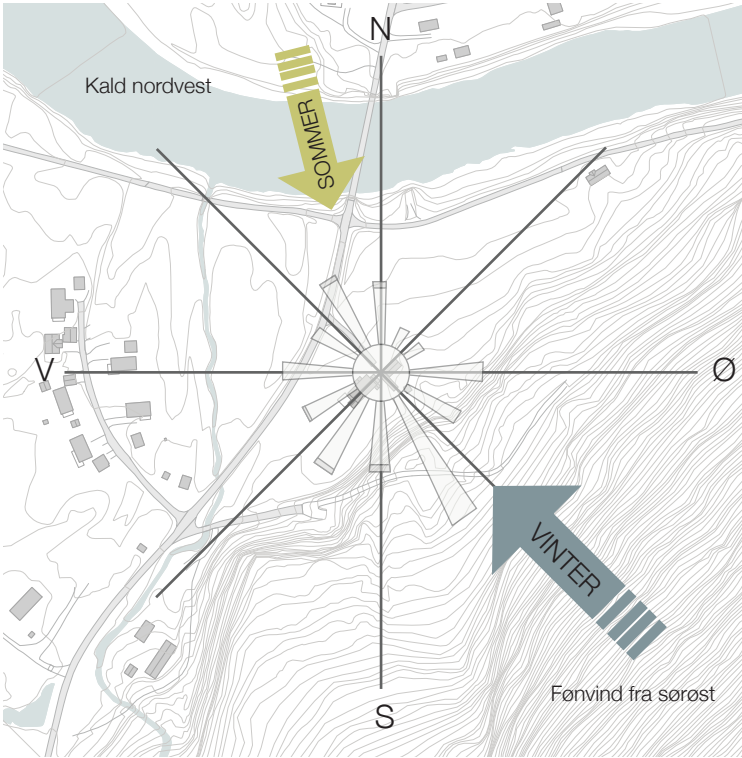
november og desember, alle ganger med temperaturer over 18 grader.⁴ Dette skyldes at det kommer fønvind inn over Sunndalen ved sør-østlig vindretning og nedbør på Østlandet.

Min erfaring på stedet er at sola kommer seint og går tidlig på grunn av fjellene rundt. Utenom midtsommeren går sola tidlig ned på grunn av fjellene i dalen rundt Nyheim. Fønvinden fra sørøst er svært merkbar. Men selv om det kommer varme vinder ligger snøen lenge i området. Ved mitt første besøk til Nyheim 2. mai 2012 var det fortsatt godt med snø på eiendommen og i områdene rundt.

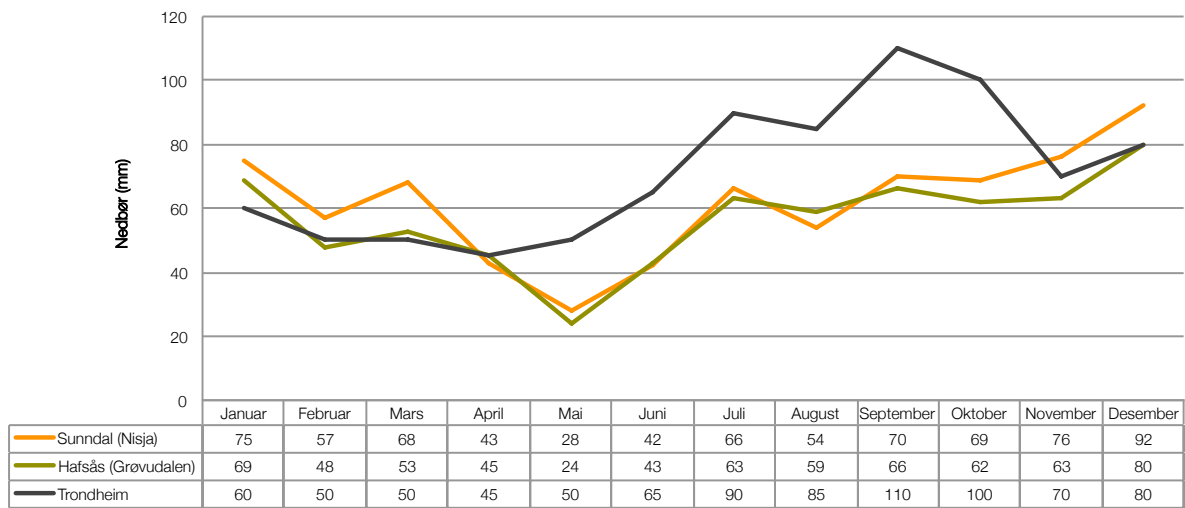
1 Sunndal, 2012
2 Sunndal, 2012, Klima.met.no, 2012
3 Sunndal, 2012

4 Sunndal, 2012

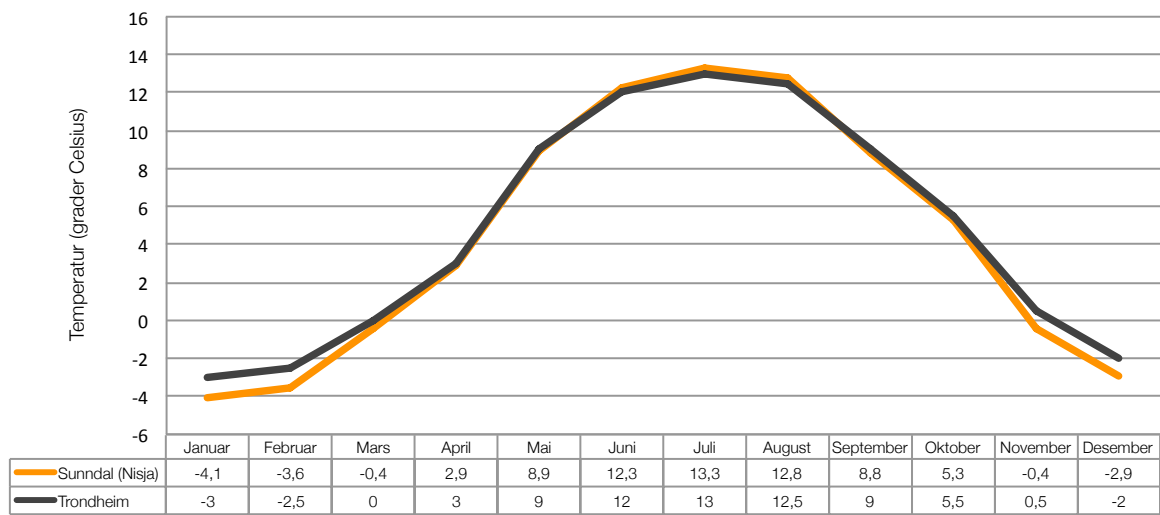
VIND

NEDBØR: MÅNEDSNORMALER 1961-1990

TEMPERATUR: MÅNEDSNORMALER 1961-1990

Kilde: Meteorologisk institutts vær- og klimadata fra historiske data til sanntidsobservasjoner: www.eklima.met.no, hentet 03.12.12 og 04.12.12

NATUR

Engelskmennene som kom til Sunndalen lot seg fascinere av dype daler, høye fjell, flott natur og en lakserik elv. De var ikke bare interessert i fiske. Flere, som engelskvinnene Lady Arbuthnott og Evelyn Crookshank, var interessert i botanikk og brukte mye tid ute i naturen. Evelyn Crookshank sine akvareller av plantelivet i fjellene rundt Gjøre er i dag verdifull dokumentasjon for naturen i området tidlig på 1900-tallet.

Sunndalen med Driva er den dominerende dalen i kommunen. Til denne grenser det mange daler på veien nedover fra Gjøre mot Sunndalsøra. Innerdalen, som går på nordsida av Sunndalen er kjent som en av Norges vakreste daler. Bratte og mektige fjell finnes i Øksendalen og Litldalen som går sørover fra Sunndalsfjorden. I den sørøstre delen av kommunen der Dovrefjell-Sunndalsfjella Nasjonalpark ligger finnes det spektakulære fosser og flotte daler. Eikesdalen og Åmotan/Grøvudalen er begge landskapsvernområder som grenser opp mot nasjonalparken. Åmotan, som ligger ovenfor Nyheim og Gjøre, har flotte fosser og elver.¹

Hele 67% av kommunen er vernet etter naturvernloven. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark inkludert de tilstøtende landskapsvern- og biotopvernområdene er fastlands-Norges største verneområde med ca 4700 km².² I nasjonalparken finnes et fjelløkosystem, med dyrearter som moskus,

villrein, jerv, fjellrev, kongeørn og jaktfalk.³ Variasjonen og spennvidden i naturen er stor, og sammen med Rauma i Romsdalen er Sunndal den kommunen som har flest vegetasjonsgeografiske soner representert innenfor kommunearealet.⁴

Åmotan-Grøvudalen er eget landskapsvernområde. Vassdragsmøtet Åmotan, også klat Jenstadvjuvet, er unikt og Grøvudalen er et svært verdifullt botanisk område.⁵ Området rundt Åmotan er svært gunstig for fuktgivende bergvegetasjon. I Grøvudalen vokser de sjeldne fjellplantene Grøvudalsvalmue og Norsk malurt.⁶

Gjørehaugen som ligger nord for bygda Gjøre er naturreservat for barsskog - kalkfuruskog.⁷

Sunndal er den kommunen i Møre og Romsdal med flest fjell. Sunndalsfjella, fjellområdet sør for Sunndalen, har 259 isbreer og 23 fjelltopper over 1800 m.⁸ Dette er fjell- og turområdet som ligger nærmest Nyheim.

Sunndal kommune har store fjellområder med mange topper opp mot 1500-2000 moh. Hele 1100 km², 65% av kommunens areal, ligger over 900 moh.⁹ Det høyeste fjellet er Storskrymtan med sine 1985 moh.

1 Thorsnæs, 2011
2 Sunndal kommune, 2012

3 Sunndal kommune, 2012
4 Sunndal kommune, 2006
5 Sunndal kommune, 2012
6 Info om Åmotan
7 Sunndal kommune, 2012
8 Sunndalsfjella, 2012
9 Sunndal kommune, 2006, Thorsnæs, 2011

1: Jenstad gård ved inngangen til Grøvudalen og Lindalen.

2: Svisdalen sett fra Jenstad. Søvufallet til venstre for gården.

3: Åmotan - der elvene møtes. Et vifteformet elvesystem der sju vassdrag møtes: Lindøla fra øst, Skiråa og Reppa fra sør, Grøvu og Geitåa fra sørvest og Svøu og Grødøla fra vest. Tre av elvene danner det stroslagne fossefallet som går ned i Åmotan. Botanisk sett et av de rikeste områdene i landet. Mulig Nasjonal Turistveg-prosjekt.

4: Inner Gammelsetra i Grøvudalen. Her setres det om sommeren i nye og gamle hus. Arrangerer seterkurs. Kortreist mat.

DOVREFJELL - SUNNDALSFJELLA NASJONALPARK

Nasjonalparken, opprettet i 2002, er et høyfjellsområde på Dovrefjell og i Sunndalsfjella, der fylkene Sør-Trøndelag, Oppland og Møre og Romsdal møtes. Formålet med nasjonalparken er å ta vare på et høyfjellsøkosystem, et stort, sammenhengende og nesten urørt fjellområde, sikre variasjonsbredden i naturtyper, bevare landskapsformer og verne kulturminner. Parkens totale areal er 1693 km².¹

Dovrefjell ble etablert som nasjonalpark allerede i 1974 og denne er en del av den nåværende nasjonalparken. Grensende til nasjonalparken ligger 8 landskapsvernområder og 2 biotopvernområder.²

Naturen i nasjonalparken spenner fra steilt og karrig i vest til kalkrikt og fruktbart med roligere former i øst.³

Parken er et kjerneområde for villrein. Dette var viktig for bestemmelsen av parkens utstrekning og grenser. Det har vært villreinjakt i området i lang tid og nasjonalparken skal derfor også sørge for bevaring av arkeologiske kulturminner fra forhistorisk tid. Det finnes hele fangstsystemer bevart med ledegjerder, oppmurte og jordgravde fangstgroper (bogasteller). Av andre spesielle dyrarter i nasjonalparken

kan nevnes moskusen, som ble utplassert i mellomkrigstida, og fjellreven, som reintroduseres i 2012 etter at bestanden døde ut i 1990.⁴

Det er gode fiskemuligheter i nasjonalparken. Antallet vann og vassdrag øker vestover og det er derfor gode muligheter for å fiske i nærheten av Gjøre. Ørret er det dominerende fiskeslaget.⁵

De høyereliggende delene av nasjonalparken har en årsmiddeltemperatur på bare -4 grader, og det er kaldest i øst.

Hvordan klimaendringene vil påvirke nasjonalparken er usikkert, men flere forskere tror at tregrensen vil gå oppover til omlag 1400 moh. Dette vil føre til at områder i nasjonalparken som i dag ikke har trær vil bli tresatt.⁶

Ett av fire informasjonssentre for nasjonalparken ligger på Gjøre, i det nye bygget Sunndalsporten.

1 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: Fakta, udatert

2 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, 2012

3 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, 2012

4 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, 2012

5 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: Fakta, udatert

6 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: Fakta, udatert

Hvor:

Sunddal og Nesset kommuner, Møre og Romsdal fylke,
Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke, Lesja og Dovre kommuner, Oppland fylke

Slik kommer du deg til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark:

Med tog: Dovrebanen, gå av på Dombås, Hjerkin, Kongsvoll eller Oppdal stasjon. Raumabanen - Lesja stasjon.

Med bil: E6 over Dovrefjell Dombås - Oppdal. Diverse stopp og avkjørsler vestover mot nasjonalparken.

Rv. 70 Oppdal - Sunndalsøra. Diverse stopp og avkjørsler sørover mot nasjonalparken.

E136 Dombås - Lesja. Ta av Dalsidevegen nordover mot Svartdalsei, Skamsdalen eller Aursjøen.

Kart:

Ni kartblad i serien "Norge 1:50 000": Storskrynten 1419-1, Dombås 1419-2, Aursjøen 1419-4, Romfo 1420-2, Sunndalsøra 1420-3, Einunna 1519-1, Hjerkin 1519-3, Snøhetta 1519-4, Oppdal 1520-3

TEGNFORKLARING

	Fylkesgrense		Servering
	Nasjonalpark		Nasjonalparksenter
	Landskapsvernområde		Campingplass
	Naturrestat		Betjent turisthytte
	Parkering		Selvbetjent turisthytte
	Overnatting		Ubetjent turisthytte

NÆRINGS LIV I NÆROMRÅDET

1 ALFHEIM

Overnatting: hytteutleie

2 VANGSHAUGEN

Middagsservering

Overnatting: rom

Selskapslokaler

Kaffe

3 JENSTAD GÅRD

Selskapslokaler

4 SAGTRØA BYGDETUN

Selskapslokaler

Museum

5 GJØRA CAMPING

Overnatting: telt, campingvogn, campinghytter

Dusj/WC

6 NYHEIM

Matservering

Pub

Kafé

7 GJØRA SKOLE

Forsamlingslokale

Kurs

8 SUNNDALSPORTEN

Matbutikk

Frisør

Kaffekrok

Bibliotekfilial

Nasjonalparksenter

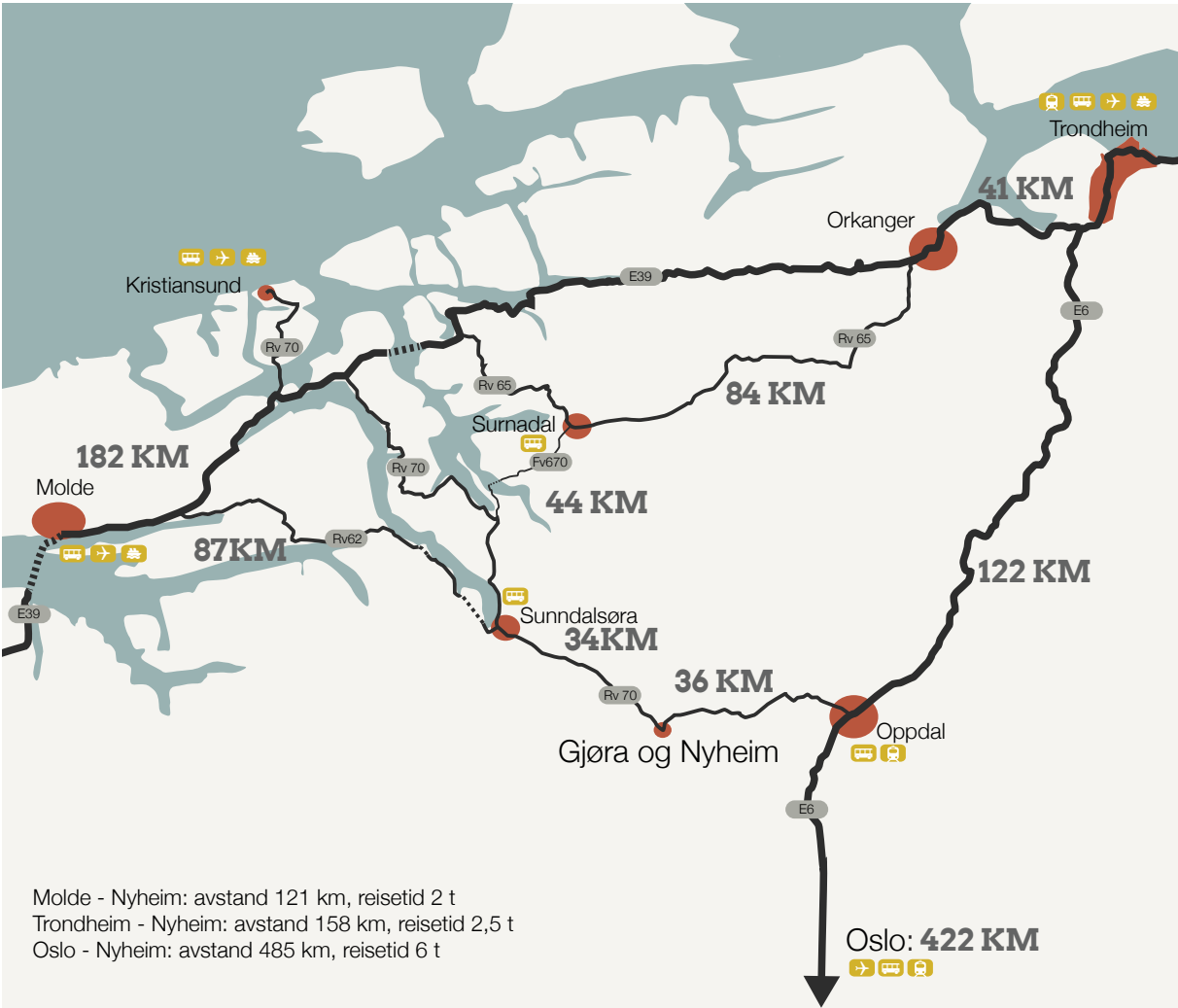
Turistinformasjon

Bensin

9 GJØRA KAPELL

Konsertlokale

INFRASTRUKTUR OG AVSTANDER

NOEN TALL FOR TRAFIKKEN FORBI GJØRA

Årsdøgntrafikken (ÅDT) på Rv70 forbi Gjøra har økt fra 800 biler og 15% tungtrafikk i 1995 til 1100 biler og 17% tungtrafikk i 2005. Endringen i ÅDT i perioden tilsvarer en økning på hele 38%.¹

Rv70 mellom Oppdal og Sunndalsøra er en ulykkesutsatt veistrekning, med 9 trafikkulykker med hardt skadde og 2 trafikkulykker med drepte i perioden 2002-2009.²

Kollektivtransport

I 2012 går det buss fra Gjøra til Oppdal 4 ganger daglig på hverdagene, en ekstra avgang på fredag kveld, to ganger på lørdag og tre ganger på søndag. Bussene korresponderer med tog til Trondheim eller Oslo fra Oppdal. Tilsvarende går det korresponderende buss fra Oppdal til Gjøra (og Kristiansund) ved togankomst Oppdal. Denne bussen går innom Sunndalsøra etter Gjøra, og Gjøra har derfor bussforbindelse til Sunndalsøra med samme antall avganger som bussen til Oppdal. Togbussen, som Nettbuss kaller denne busslinjen, er den enkleste måten å komme seg til Oslo eller Trondheim på. For buss til Molde må man bytte buss på Sunndalsøra.³

1 Statens vegvesen, 2010

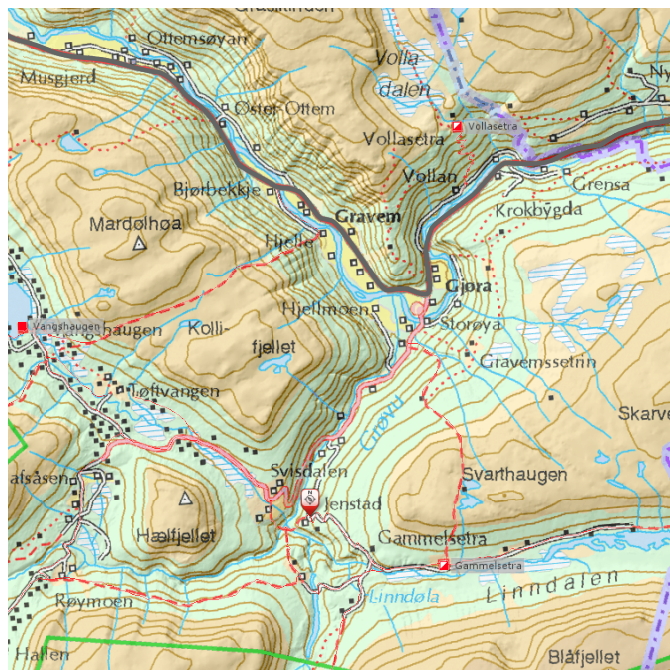
2 Statens vegvesen, 2010

3 Nettbuss, 2012

TURMULIGHETER

På både sør- og nordsiden av Gjøre går det stier inn i fjellet til kjente turisthytter og flotte fjellområder. I sør er starten av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og Gjøre er således inngangsporten til et rikt turområde der det er mange gode turstier og overnattingsmuligheter i fjellet. Fra Sunndalsfjella i vest til Knutshøene i øst kan man oppleve et tversnitt av norsk fjellnatur, fra bratte fjell til lange vidder. I nord finnes Trollheimen og Innerdalen, ikke med direkte stier eller veier fra Gjøre, men likevel ikke langt unna.

Fjellheimen representerer både en konkurransefaktor for Nyheim som overnattingssted, men også en mulighet for folk på vei opp på tur eller ned fra fjellet som ønsker overnatting på veien. Kanskje også bedre overnatting enn det de har hatt muligheten til på fjelltur. Det kan også være samarbeidsmuligheter der man kan tilby pakker med laksefiske og fjelltur, begge med full pensjon og guiding både i elva og på fjellet.

HYTTER OG TURSTIER RUNDT NYHEIM

KILDER

Seljedal, I. (1965) Sunndalsboka. Bind 1. Sunndalsøra: Sunndal, Økesendal og Ålvundeid Sogelag.

INTERNETT

Dovre fjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. (12.11.2012) I Wikipedia, norsk versjon. Hentet 04.12.12 fra http://no.wikipedia.org/wiki/Dovre_fjell-Sunndalsfjella_nasjonalpark

Dovre fjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: Fakta. (udatert) Hentet 04.12.12 fra <http://www.nasjonalparker.org/verneomraader/main.asp?Vid=41>

Driva. (29.12.2012) I Wikipedia, norsk versjon. Hentet 07.07.12 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Driva>

Gjøra (Møre og Romsdal). (07.12.12) Hentet 07.12.12 fra http://www.yr.no/sted/Norge/M%C3%B8re_og_Romsdal/Sunndal/Gj%C3%B8ra/Nettbuss. (01.05.2012) Indre Nordmøre, rutetabell . Hentet 04.12.12 fra http://www.177mr.no/public_files/docs/2013/IndreNordmore2012_NyTilNett.pdf

Statens vegvesen. (15.11.2012) Rutevise utredninger for riksvegnettet Rute 6e Oppdal - Kristiansund: Rv. 70 Oppdal - Øydegard og Bergsøya - Kristiansund; Rv. 681 kryss rv. 70 - Kristiansund lufthavn, Kvernberget. Hentet 04.12.12 fra http://www.vegvesen.no/_attachment/263396/binary/467331

Sunndalsfjella. (13.11.2012) I Wikipedia, norsk versjon. Hentet 04.12.12 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Sunndalsfjella>

Sunndal kommune. (12.11.2012). Naturvernområder i Sunndal. Hentet 04.12.12 fra <http://sunndal.kommune.no/artikkel.aspx?Mld1=761&Ald=293>

Sunndal kommune. (29.03.2006). Verdifull natur i Sunndal. Hentet 04.12.12 fra <http://www.sunndal.kommune.no/artikkel.aspx?Mld1=718&Ald=536>

Sunndal kommune. (udatert). Åmotan: Kart - Informasjon. Hentet 04.12.12 fra <http://www.sunndal.kommune.no/Filnedlasting.aspx?Mld1=829&Filld=298>

Thorsnæs, G. (2011). Sunndal. I Store Norske Leksikon. Hentet 04.12.12 fra www.snl.no/sunndal

BILDER

Der ikke annet er oppgitt er kandidaten fotograf.

S 9

Hentet 30.11.12 fra <http://www.nafcamp.no/campingplasser/3346-Gj%C3%B8ra-Camping>

S 18

Bilde 32: Fotograf Jon Suul, hentet 03.12.12 fra <http://www.kulturminnefondet.no/aktuelt/fotoinfo.asp?thisId=1321287526&offset=1>

S 19

Bilde 33: Fotograf Jon Suul, hentet 03.12.12 fra <http://www.kulturminnefondet.no/aktuelt/fotoinfo.asp?thisId=1321287526&offset=3>

S 21

Bilde 42: Hentet 03.12.12 fra Google Street View

S 31

Bilde 2: Hentet 30.11.12 fra <http://mrflke.no/Nyheiter/Kulturlandskapsprisen-2010-til-Paal-Svisdal-fraa-Sunndal>

Bilde 4: Hentet 30.11.12 fra http://kortreist.adressa.no/turer/nordvestlandet/more_og_romsdal/1563_sunndal/article13865.ece

S 40 og 41

Hentet fra karttjenesten til www.ut.no.